Dál přece nejdeme sami

Původ materiálu
Lenka Ridzoňová
Pořadí v lekci
1

Bohoslužby na začátku školního roku

Školní rok může být zahájen rodinnými bohoslužbami, které otevřou téma nového cyklu nedělní školy. Název cyklu je Dál přece nejdeme sami. Věříme, že nás na cestě doprovází Hospodin. Dovídáme se o něm z Bible. Otevírají se před námi příběhy lidí, které Pán Bůh zavolal, doprovázel, mluvil k nim, pomáhal jim. A oni mu věřili, spolehli se na něj. Někdy. Někdy taky ne, žili si po svém. Bible je knihou svědectví o lidech a Pánu Bohu.

Je dobré znát ty dávné příběhy. Nejsme na cestě víry sami, máme kořeny. Poutem společné víry jsme spojeni se svědky, kteří žijí teď i kteří už zemřeli. V Bibli se mluví o oblaku nebo zástupu svědků, kteří nás obklopují (Žd 12,1).

Používáme slovo rodokmen. Jak vypadá strom našeho rodu, rodu víry? Kde nebo kdo jsou kořeny, ze kterých čerpáme sílu a které nás kotví k zemi? Co je tím kmenem, který roste vzhůru a nese korunu? Vytváření nebo spíš poznávání takového stromu víry bude náplní nedělní školy v následujícím období.

Dál přece nejdeme sami, zpíváme. Věříme. Kde se ta víra bere a čemu nebo komu vlastně věříme, budeme hledat v příbězích. K tomu vás zveme!

Téma

Pán Bůh je s lidmi a se světem od začátku až dodnes.

Cíle

- Děti otevřou Bibli.
- Dětem dojde, že je souvislost mezi Starým a Novým zákonem i mezi dávnou dobou a dneškem.

- Ideálně se dětem propojí jejich příběh, aktuálně např. vzpomínky na prázdniny, s příběhy biblickými. Stále nás doprovází ten stejný Pán Bůh.
- Cíl pro celý cyklus nedělní školy : Děti hledají (a nacházejí) v biblických příbězích kořeny stromu, jehož jsme součástí.

1.1 Pro učitele

Biblický text: Lk 24,13–36 (Cesta do Emauz)

Proč je vybrán na začátek roku tento text

- Důležité je rozpomínání na příběhy, postavy, situace… spojené s vírou v Pána Boha — proto také chodíme do kostela a nedělní školy. Název letošní přípravky je: Dál přece nejdeme sami. Kdo jde/šel/půjde s námi? Pán Bůh. Je neviditelný. (Ostatně učedníci cestou do Emauz vzkříšeného Ježíše taky nejdřív nepoznali.) O Pánu Bohu se dovídáme z příběhů o lidech, kteří ho nějak zažili, šli/jdou po cestě víry.
- Jako křesťané čteme Bibli „od vzkříšení“, proto je zde tento oddíl jako předznamenání textů starozákonních.
- Jdeme dopředu — ale pro víru je nezbytný i pohled zpátky.
- Symbol stromu: Roste nahoru, do výšky, ale jen díky kořenům, díky tomu, co vyrostlo „před námi“, my sami snad taky budeme pro ty po nás součástí toho stromu (toho, co je nese).

1.1.1 Výkladové poznámky

- Asi stará legenda: Emauzy — těžko určit, kde byly, Kleofáš je neznámý učedník, jméno druhého není uvedeno.
- Vzkříšený Ježíš už je jiný něž byl pozemský. Může být najednou v Emauzích (v. 31) a Jeruzalémě (v. 34); i dnes se můžeme setkat s Pánem Ježíšem na různých místech…
- Ti dva zklamaní reprezentují lidi vůbec, podle Lukáše hýbe otázka naděje s každým.
- O Ježíši mluví poutníci jako o Proroku: „prorok mocný slovem i skutkem před Bohem i přede vším lidem“.
- Pouhá zpráva o vzkříšení nestačí, je potřeba vztah k živému křesťanskému sboru, který autenticky slaví večeři Páně, jinak by se velikonoční poselství mohlo stát jen subjektivní představou.
- Víra nevznikne jen ze slyšení zprávy, uvěření je dílem Božím, dílem Ducha svatého; těmto dvěma mužům zapálil srdce a otevřel oči Ježíš, on jim dal víru.

- Ježíš se k lidem na cestě přidal, začali spolu mluvit. Už to není jen hovor o něm, ale s ním. Tuto možnost máme taky: můžeme mluvit „o Bohu“ a/nebo „s Bohem“, to je modlitba.
- Mesiáš musel trpět — říká ten neznámý. Podobně už to říkal pozemský Ježíš (už od Lk 9 čtenář ví, že sláva Ježíše jako Pána je spojena s utrpením; odkaz na Iz 53,12 [Byl započten mezi zločince]).
- Židovská bible se křesťanským čtením už pozvolna stává Starým zákonem, který připravuje příchod Mesiáše.

V. 28–31: muži zvou Ježíše, aby zůstal — náznak epikléze, prosba o Ježíšovu přítomnost při stolování (epikléze je název prosby o přítomnost Ducha svatého při slavení večeře Páně).

- Večer: Čas večeře, ale taky je vystižena časnost a ohrožení lidského života (den se schyluje); slova prosby „Zůstaň s námi, den se schyluje“ jsou prosbou večerní, příp. prosbou o Boží doprovázení v něčem těžkém nebo při umírání; známe ji jak píseň Zůstaň s námi, Pane, když se stmívá.
- Při večeři se host stává hostitelem.
- Přítomnost vzkříšeného Ježíše je možno prožít při večeři Páně.
- U Lukáše je důležité „vidění očima spásy“ (Lk 2,30). Zmizel z jejich dohledu, jakmile ho poznali — i jinde je zachycena jinakost vzkříšeného.
- Verš 24,32: Hořící srdce — znamení Ducha svatého.
- Verše 24,33–35: Návrat do Jeruzaléma, setkání s ostatními, další svědectví, jak se jiní setkali se vzkříšeným — ekumenicita: tito dva muži nebyli jediní, kdo se s Ježíšem vzkříšeným setkali. Podobně ani dnes nemá některá církev „patent“ na tu pravou víru, pravé poznání.

1.1.2 Úskalí

Jádrem textu je večeře Páně, které se ale většina dětí v naší církvi aktivně neúčastní (nepřijímají).

Příběh o cestě do Emauz se obvykle čte a vypráví po Velikonocích. Je to jedno ze setkání se vzkříšeným. Tentokrát s tímto příběhem zahajujeme nový cyklus nedělní školy, otvíráme jím starozákonní vyprávění. Více se zde zaměříme na to, jak Ježíš poutníkům otevírá Písma (v.32), ukazuje jim, jak ty dávné starozákonní příběhy souvisí s dneškem, jak mohou pomoci porozumět současnosti.

V nedělní škole si vyprávíme biblické příběhy. Letos budeme začínat od začátku knihy Genesis. V této úvodní hodině nebo při úvodních bohoslužbách hledáme odpověď na otázku, k čemu je dobré se s biblickými příběhy seznamovat.

1.1.3 Odkazy

Pokorný, Petr: Vznešený Teofile. Teologie Lukášova evangelia a Skutků. Třebenice: Mlýn, 1998.

Odkazy na starší přípravky a pracovní listy najdete pod příslušnou kapitolou (1.1.3) na adrese http://goo.gl/ZRXzqo.

Práce s plakátem — strom

Při bohoslužbách můžeme začít pracovat s plakátem stromu, začít ho zaplňovat shora (od vrcholku koruny) pomocí fotek či jiných portrétů dětí, případně dalších členů sboru — to jsme my (teď v Emauzích, když se začínáme rozpomínat). V průběhu dalších nedělí se strom bude plnit zdola — poznáváme své kořeny.

(Další možnosti, jak pracovat s obrazem stromu: rodokmen sboru; taky se kreslí strom jako dějiny církve; rodokmen každého z nás — moje rodina.)

1.2 Pro děti

Tuto úlohu navrhujeme jako rodinné bohoslužby na začátku školního roku. Pokud ve vašem sboru nezačínáte školní rok rodinnými bohoslužbami, ale nedělní školou, můžete zvl. s malými dětmi použít zpracování úlohy podle příručky Církevní rok (http://goo.gl/IsLdil).

Rodinné bohoslužby

Text Lk 24,24–35 můžeme číst jako první čtení, oddělit jej od kázání písní.

Kázání

Tento týden skončily prázdniny, někteří jste šli do školy nebo do školky. Nejspíš ve vás ještě pořád je kus prázdnin, vzpomínek… Na to, co se vám líbilo, a taky, jak jste třeba zmokli nebo jek byl nějaký výlet strááášně dlouhý… (Podle možností se dětí na něco z prázdnin můžeme vyptat.)

Vzpomínáte rádi na prázdniny? Vyprávíte, co jste zažili? Co ještě ke vzpomínání pomáhá? (Fotografie, videa, deník, upomínkové předměty, kameny… — můžeme něco takového přinést a ve sboru ukázat, také můžeme ukázat album fotografií.)

Je dobře, když si s někým o svých vzpomínkách můžeme povídat.

(Ukážeme dětem a celému sboru velkou Bibli. Zavřenou. [Bible je trochu jako album fotografií — vzpomínek, příběhů.])

Co je to za knihu? Co v ní je? (Příběhy — o čem? Vzpomenete si na nějaké jméno?)

Rozumíme těm příběhům a postavám?

Občas někdo vezme Bibli, někde ji náhodně otevře, začne číst… a moc tomu nerozumí. Abychom těm starým příběhům trochu rozuměli, chodíme do kostela a do nedělní školy. Jako by se tady před námi ta zavřená kniha otevírala (Bibli otevřeme, listujeme).

To je jasné, že nejde jen o to Bibli otevřít. Je třeba porozumění. A přijetí, pochopení, že to nějak souvisí s námi. Tomu se říká víra. Ale k tomu se teprve dostaneme.

V kostele i u nás doma otevíráme Bibli jako křesťané. Víte, kdo je to křesťan?

Otevřeme tu Bibli skoro na konci… Je tady příběh o Velikonocích.

Co se stalo o Velikonocích?

(Ukážeme obrázky velikonočního příběhu.)

My jako křesťané věříme, že Ježíš vstal z mrtvých. Proto byl hrob prázdný. Ale to, že je prázdný hrob, není žádný důkaz zmrtvýchvstání. Někdo, když to uviděl, uvěřil. Někdo ne.

Ti, kdo uvěřili, šli to říct dál. Tak se zpráva šířila dál.

Ale ani tenkrát — to že někdo uvěřil, nebylo samozřejmé.

Smutek z Ježíšovy smrti trval dál. Ležel na všech jako těžká deka.

Taky ti dva, Kleofáš a jeho přítel, byli skleslí. Smutně šli, pomalu, z Jeruzaléma do Emaus, vsi, která byla nedaleko.

„Nemůžu uvěřit, že je to konec," říká po chvíli ticha Kleofáš.

„Já taky ne…"

Oči upřené do země, až najednou si všimnou, že s nimi jde ještě někdo. Možná už je doprovází a poslouchá nějakou dobu.

„O čem si povídáte? Co se stalo, že jste tak smutní?“

„Ty nevíš?! Ten Ježíš! Mysleli jsme si, že to je ten pravý Mesiáš, mluvil jako prorok, doufali jsme, že on přinese změnu, že s ním začne něco nového, třeba že zvítězí nad Římany. Ale — ukřižovali ho. Je to konec. Naše naděje zhasla.

I když… Stala se zvláštní věc. Některé ženy se byly podívat u hrobu, kam mrtvého Ježíše položili, a nenašly ho tam. Hrob byl otevřený! Ženy říkaly, že byl vzkříšen. Říkaly to a zdálo se, že tomu dokonce věří! Ale Ježíše neviděly. Ne, tomu nemůžeme věřit.“

Ten muž, který je doprovázel, začal vyprávět. Staré příběhy o Mojžíšovi a Izraelcích, o králi Davidovi a o prorocích. O Gedeonovi, Deboře, Eliášovi… Znal slova žalmů a proroka Izajáše.

Díval se na ty dva muže a říkal: „Izajáš mluvil kdysi o mesiáši, který bude trpět. Král ani mesiáš není navenek vždycky úspěšný.“

Ti dva sledovali každé jeho slovo. Vždyť ty příběhy známe! Ale jak on je vykládá! Jako by tady všichni ti lidé najednou ožívali. Ale nejen ti lidé z příběhů. Dvěma posluchačům se příběhy začínají skládat dohromady. Jsou to krásné dějiny.

Mají pocit, že sami nějak patří do té řady lidí. Věřili přece Pánu Bohu…

„Víte,“ říká ten neznámý průvodce, „Pán Bůh byl s těmi lidmi od začátku. Co vznikl svět. A pak Abraham, Izák, Jákob. A Josef.“

(Můžeme postupně k postavám a příběhům ukazovat obrázky.)

„Pak se dostali do Egypta a stali se otroky,“ chytá se Kleofáš.

„Ale tím to neskončilo,“ přidává se druhý. „Narodil se Mojžíš a z Egypta je vytáhl.“

Neznámý průvodce pokyvuje hlavou. Ti dva už nevypadají tak sklesle.

Objeví se první emauzské domy.

Už jsou skoro na místě. Neznámý muž se chce rozloučit.

„Ne, ještě nechoď, zůstaň s námi. Bude večer, rádi bychom s tebou ještě seděli a poslouchali.“

Zůstane s nimi. Sedají si ke stolu, muž bere do ruky chleba.

„Vezměte, jezte," láme a dává svým hostitelům.

Nebo — kdo jsou vlastně hostitelé? Podívají se na sebe. Vždyť je to jako tenkrát s Ježíšem. Bral ten chleba a rozdával úplně stejně! Najednou jim to je jasné.

Ježíš! Je to on!

Ale — už s nimi u stolu není.

Mají v ruce chleba, Ježíše nevidí, ale jako by s nimi byl.

Nevidí ho, ale mají radost. Mají Ježíše v srdci. Věří, že ten velký příběh neskončil. Věří, že oni jsou jeho součástí.

„Kleofáši, ty ženy měly pravdu. Ježíš nezůstal mrtvý v hrobě. On opravdu žije. Pojď, půjdeme do Jeruzaléma. Musíme to říct dál."

„Víš," odpovídá ten druhý, „my do toho příběhu také patříme. K Abrahamovi a Mojžíšovi a Samuelovi a Izajášovi... Je to jeden velký strom. Kořeny má někde hluboko a dávno, my jsme na stromě nahoře. A doufám, že tam jednou budou taky moje děti a vnoučata."

„Pojď, jdeme do Jeruzaléma."

(Ukážeme plakát stromu, který budeme postupně v nedělní škole doplňovat, vysvětlíme, co na něm je a co tam bude. Do koruny budeme už teď vlepovat naše fotografie nebo jen fotografie dětí.)

Na začátku jsme mluvili o prázdninách a vzpomínkách, ukazovali jsme si album našich fotografií. To jsou ty naše události, rodiny, vzpomínky... Které ale souvisí s tím biblickým stromem nebo stromem víry, chcete-li. I v našich příbězích se nějak projevuje Pán Bůh, ten stejný, jaký byl už od začátku.

Pomůcky Album fotografií, nějaké vzpomínky na prázdniny (kámen z hor, škeble od moře, pláštěnka jako připomínka cesty v dešti...), Bible (nejlépe velká), příp. šátek na zabalení, obrázky velikonočního příběhu a příběhů starozákonních, magnetická tabule nebo flanelograf, popř. je třeba jinak rozmyslet, kam obrázky umístíme; některé děti rády během bohoslužeb obrázky drží a ukazují ostatním.

1.3 Liturgie

1.3.1 Písně

Dál přece nejdeme sami (Svítá 39); Zůstaň s námi, Pane, když se stmívá (Svítá 401); Nám pomoz, Pane milý (HA 144, BTS 36); Někdo mě vede za ruku (HA 14)

1.3.2 Biblický text k zapamatování

Zůstaň s námi… Vešel tedy a zůstal s nimi. (Lk 24,29)

1.3.3 Rituál

Ke společnému zpěvu nebo volání: Hospodině, jak vznešené je tvoje jméno po vší zemi (Svítá 76).

1.3.4 Okénko do bohoslužeb

Pokud nejsou ve sboru rodinné bohoslužby, můžeme navrhovaný začátek kázání vést jak rozhovor s dětmi, než odejdou do nedělní školy. Vzpomínat na prázdniny, přinést album fotografií. Ukázat zavřenou Bibli.

Zavřená Bible — co je to? Co je to za knihu? Co musíme s knihou udělat, abychom zjistili, o čem je? (Otevřít ji, číst, vyprávět…)

Píše se v té knize taky o nás? Proč tu knihu otvíráme v kostele každou neděli? Otvíráte ji taky doma?

Můžeme náhodně někde Bibli otevřít a přečíst jednu větu (nebo větu nechat někoho přečíst), vytrženou z kontextu. Rozumíme tomu? O čem, o kom to bylo?

Podobně, když někdo listuje něčím albem fotografií, u mnoha snímků neví, kdo na nich je nebo co se tam děje. Důležité jsou souvislosti.

V Bibli jsou příběhy o Pánu Bohu a o lidech. Taky o nás. Čteme ji proto, abychom trochu věděli, jaký Pán Bůh je a že s ním můžeme počítat, spolehnout se na něj.

Ale samotné čtení nestačí, Bible je pořád tajemstvím (můžeme ji zabalit do šátku).

O tom, jak lidi ty příběhy znali, ale nerozuměli ji, si budou děti vyprávět… Dovědí se, kdo jim pomohl tu knihu „rozbalit“, tajemství odhalit.

Místo tohoto rozhovoru nebo po nedělní škole můžeme sboru představit plakát stromu a téma letošní nedělní školy.

1.3.5 Modlitba

Pane Bože, děkujeme za prázdniny a dovolenou, za to, co jsme zažili, jak jsme si odpočinuli, co jsme viděli… Děkujeme za lidi, s kterými jsme se setkali. Děkujeme, že jsi nás ochraňoval.

Pane Bože, stojíme na začátku nového školního roku. Budeme otevírat Bibli od začátku, od stvoření. Těšíme se na ty příběhy. Rádi bychom jim rozuměli a pochopili, že se týkají také nás. Prosíme, pomáhej nám v tom. Prosíme, dávej se nám poznat. Amen.

Cílová skupina
Předškolní
Školní
Starší školní
Katechetické cykly
Dál přece nejdeme sami I (Od stvoření k Josefovi + Od Mojžíše k Rút)
Biblický odkaz (kat)
Lukáš 24,13–36